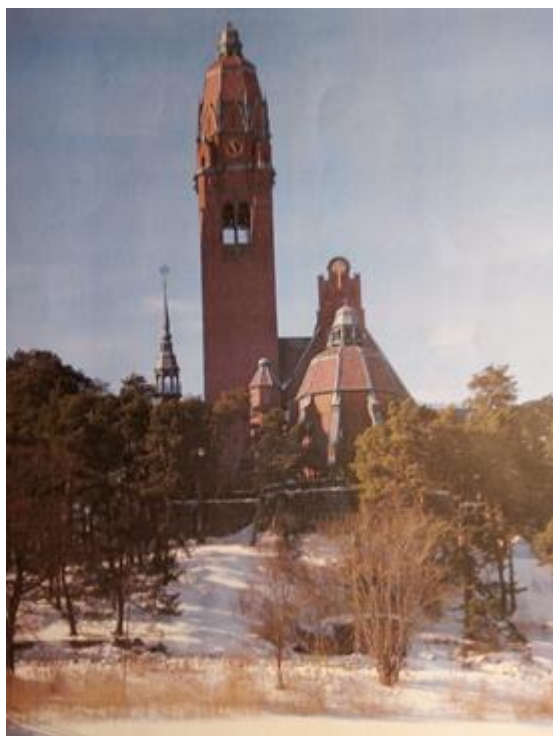

Olämpligt bingbång i Saltsjöbaden

Uppenbarelskyrkan

När vi flyttade till Saltsjöbaden våren 1938 var jag fyra år. Hösten innan hade min far fått ett jobb i Stockholm och vi hade flyttat från Vargön i Västergötland till en villa i Tullinge. Men i slutet av trettioalet kändes alltjämt spåren av den stora depressionen, och i Saltsjöbaden var nästan var tredje villa till salu. Saltis lockade med bekväma arbetsresor på Saltsjöbanan och nära till hamn för den nyinköpta Blekingekostern. Det blev en trevånings sekelskiftesvilla, på Kyrkvägen 15 i Tattby, med fin utsikt mot den närbelägna Uppenbarelskyrkan.

Den imponerande kyrkobyggnaden, ritad av Ferdinand Boberg och uppförd 1910 – 1913 för en donation av K A Wallenberg, lockar många besökare med sin vackra utsmyckning gjord av Filip Månsson, Olle Hjortzberg och Carl Milles. Men för oss hade den också annan dragningskraft.

Min far var av prästsläkt, med nio generationer av präster på farssidan, och det gladdede honom säkert att kunna visa den vackra kyrkan för mig och min två år äldre bror Jan. På lördagar och söndagar var kyrkan helt öppen för besökare, och man fick se den vackra kyrksalen men kunde också klättra upp i tornet till det utrymme där klockorna hängde.

Utrymmet har öppna valv på alla tornets sidor, så att man kan se rätt igenom tornet från marknivån. I taket i det öppna rummet hänger

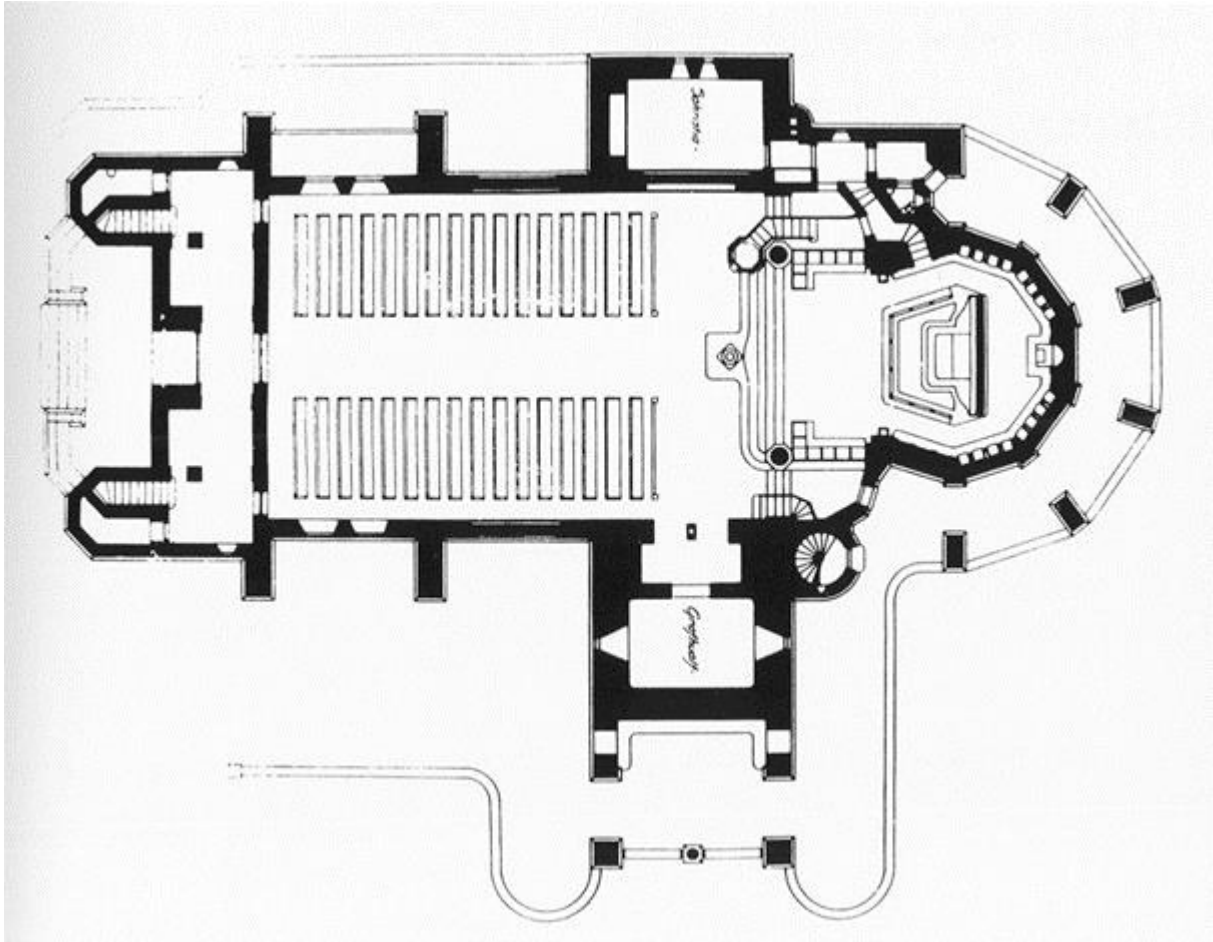
två små klockor, med elstyrda hammare, som på den tiden slog kvartar och timmar hela dygnet. Den servicen är sedan länge avstängd efter klagomål från lättväckta grannar.

De tre stora klockorna, med sina mäktiga kläppar, ringde när de kyrkliga riterna så påkallade, bland annat ringde de samman till högmässa varje söndagsmorgon. Den största klockan nio, de två större klockan 10, och alla tre klockan 11.

De tre klockorna är döpta efter Knut Wallenbergs närmaste, och namnen finns gjutna på dem: Den största heter Wilhelmina efter hans mor, den mellersta Alice efter hans fru, och den minsta Nancy efter den adopterade dottern.

Det var en mäktig upplevelse för oss två gossar att stå där uppe och titta upp på de gungande, dånande klockorna, och givetvis hålla för öronen för att rädda hörseln.

Ett par år senare ville Jan och jag visa det hela för vår lillebror Sven som då var två-tre år gammal. För att komma upp i tornet tar man den breda stensatta gången som går runt koret. Vid sydsidan av koret finns två dörrar, en in till skeppet och en till ett litet sidotorn; fortsätter man runt koret finns en dörr till sakristian.

Den dag vi hade valt var dörren till det lilla sidotornet öppen. I tornet går en stentrappa i spiral ett par varv tills man är i höjd med orgelläktaren, och sen är det dags att ta sig in i det stora fyrkantiga tornet. Det sker via en mycket brant murad trappa. Vi klättrade upp alla tre och kom in i det väldiga trapp-rummet under klockkammaren. Ett litet fönster finns högt upp på var och en av tornets fyra sidor, och mitt i rummet reser sig en öppen spiraltrappa i stål och leder upp till klockkammaren. När vi beundrat klockorna och inväntat ett par kvartslag var det dags att ta sig ner igen. Ståltrappan gick bra, men den branta trappan ner genom tornväggen blev för mycket för Sven. Han vägrade och Jan och jag vågade inte bära honom ner. En av oss fick stanna med Sven och den andre ta sig hem och upp båda hjälp från vårt hembiträde.

Kyrkan lockade alltjämt och jag kollade också några år senare hur högt man kunde komma i tornet. Från klockkammaren får man fortsätta på stegar. Först kommer man till ett stort rum med urverket som driver de visare som finns på alla fyra sidorna av tornet. Sedan är det just inga golv men åtskilliga smala stegar upp till toppen, där det finns en taklucka. Sticker man ut huvudet får man en vidsträckt utsikt över Saltsjöbaden, men bara landsidan; sjösidan skymms av det kopparklädda 2-meters klot som är toppen på tornet.

Saltsjöbadens Samskola

Jag gick elva år i Samskolan. Under flera år var jag bästa vän med Sverre Erixson, son till konstnären X-et. Spännande övningar på vindshyllan i X-ets ateljé, och minnesvärt också våra experiment med fyrverkerier och hemgjort bomullskrut.

I mitten av fyrtioalet fick jag en ny klasskamrat Jörgen Widhe, vars familj flyttat in på Kyrkvägen 25. Det blev mycket umgänge hemma hos bröderna Jörgen och Torulf Widhe, och en del stolliga verksamheter. Bland annat samlade vi på cyklar och nycklar och Jörgen och jag undersökte grundligt Samskolan från källare till vind.

Kyrkan igen

Vi gillade också att klättra och tränade på Observatorieberget i Saltsjöbaden. Kyrkan var också ett intressant objekt för klättrarna. Källaren var imponerande, särskilt under det runda koret.

Under vårt sista sommarlov 1950 prövade vi att nyttja åskledarna för att kunna ta oss in i kyrkan. Det fanns ju åtskilliga åskledare som nådde ner till marknivån. Vi valde en mellan sidotornet och koret, strax till höger om dörrarna till tornet och kyrksalen.

På den åskledaren kunde vi klättra upp till takåsen på det stora skeppet. Där fanns en sotarlucka, som inte var låst. Sedan var det fritt fram till vindar över skeppet och över koret.

Vi var också intresserade av tornet över absiden med Wallenbergs gravkammare. Det framgick att, kunde tornet nås inifrån kyrkan, så måste det vara via orgelläktaren. Den visade sig vara låst. Alltnog, vi tog oss över räcket på läktaren genom att stå på varandra i trappan till läktaren. Utrymmet med själva orgelverket var mörkt och dammigt, fyllt med luckor och snören, men, där fanns en lucka till taket över Wallenbergarna.

Vi skramlade väl litet med luckan; ett rop "Hallå!" nedifrån tvang oss till en bra stunds stillhet, men vaktmästaren vandrade vidare efter ett tag.

Bingbång

Under vintern 1950-1951 kom vi på att vi skulle roa borgarbrackorna i Saltsjöbaden med ett rejält aprilskämt. Vi skulle sätta igång de tre stora klockorna på ovanlig tid. Första april 1951 inföll på en söndag och vi bestämde oss för klockan sex på morgonen.

Vi träffades vid kyrkan i god tid före sex och tog oss upp på den åskledare vi provat sommaren innan. Sedan genom takluckan in på vinden över skeppet och ner för trapporna i sidotornet till strömbrytarna som sitter alldeles innanför dörren. En kort begrundan av vår plan, men när klockan slagit sex slog vi till. Jörgen den första stora klockan och jag de andra två.

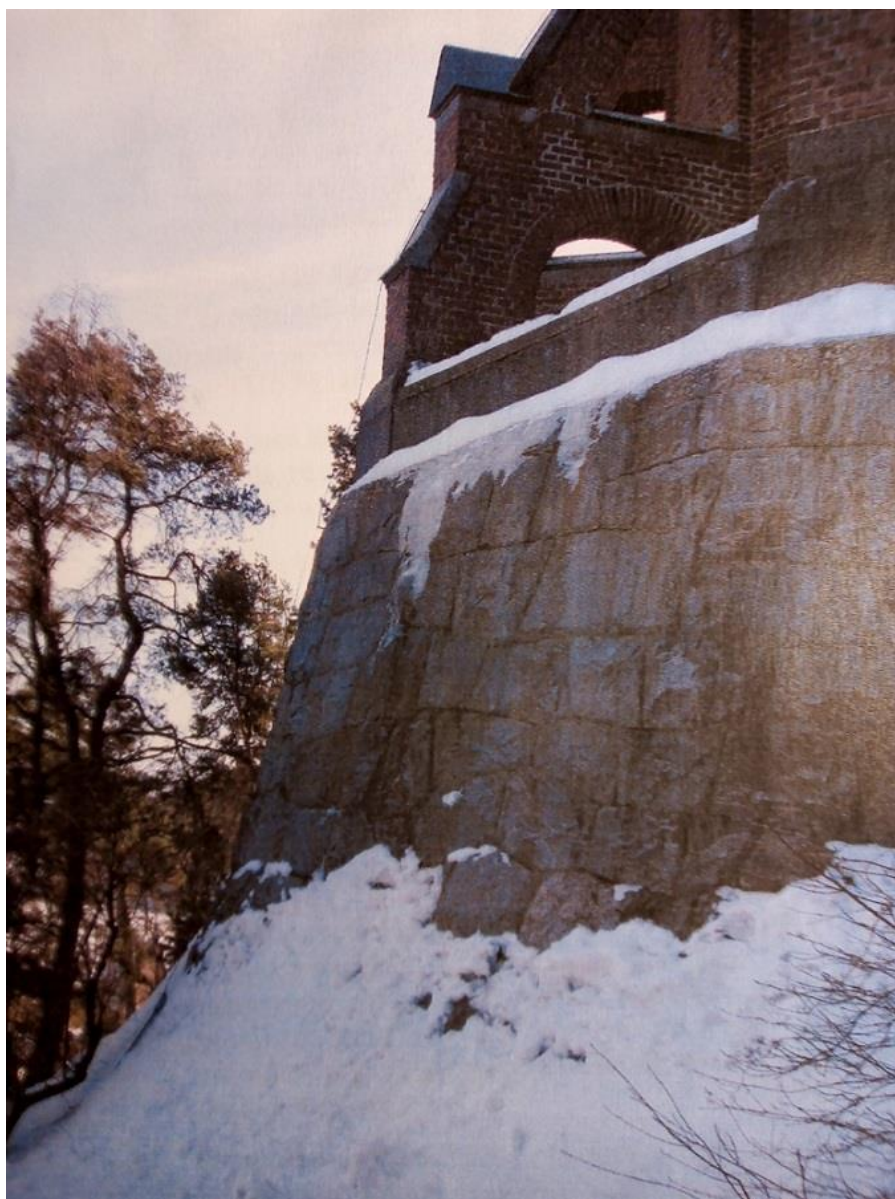
Nu gällde det att komma därifrån utan att bli upptäckta. Både kyrkvaktmästaren och kyrkoherden bodde ju nära kyrkan så vi kunde inte räkna med mer än ett par minuters frist. Upp till takluckan var ju säkert, men åskledaren vi kommit upp på började ju alldeles bredvid dörren där någon skulle komma för att stänga av.

Det fick bli en annan åskledare på andra sidan skeppet. Ett oväntat problem dök upp; den åskledaren satt på norrsidan och på den branta delen av taket var det is på den. Fästena satt så glest att vi hängande med händerna i ett fäste inte nådde ned med fötterna till nästa.

En kort kana med händerna om vajern slutade för oss båda med att vi föll av det stora taket och turligt nog landade på ett mindre brant tak ovanför sakristian.

Nästa problem, det fanns ingen åskledare från det taket, och ner till den kullerstensbelagda gången runt koret var det ca fem meter. Litet vanskligt för oss med gymnastikskor. Alternativet, att vänta i mer än fyra timmar tills någon skulle komma till sakristian

för högmässan, och kunna hjälpa till med en stege, var ännu sämre.

Då så, vi sänkte oss ner så långt det gick, hängande i händerna, och båda klarade fallet utan skador. Nu fanns det åskledare ner utför den grova gråstensgrunden, och efter en rask marsch nedför sluttningen till vägen vid Neglingeviden, ca tio minuter över sex tystnade klockorna.

Uppdraget slutfört

Hur skulle nu detta firas? Vi kom fram till att försöka väcka Sverre, kom till Erixsons hus, kastade grus på Sverres fönster (trodde vi) men lyckades bara väcka X-et. Han var inte

glad, först klockorna klockan sex, och nu nytt oväsen klockan halv sju.

Det fick bli the-frukost hos Widhes tillsammans med Torulf. Efter det promenerade jag hem och gick in genom grinden kvart i åtta. Jag kände mig orolig i magen, hade faktiskt kräkts litet i en av kyrkans vindar, och la mig i sängen med en hink bredvid; maginfluensa? kanske snarare stress?

På eftermiddagen ringde det på ytterdörren och jag, som alltjämt låg i sängen, hörde hur polisen förhörde min stackars lillebror Sven. Han var känd av polisen efter att året innan ha "lånat" en bil tillsammans med en äldre kamrat. Jag gick ner och bekände hur det var. Det framkom att den listige konstapel Skoog, som hade larmats av kyrkoherden, hade kommit på att kontakta folk som kunde tänkas ha varit ute på söndagsmorgonen. Tidningsbudet hade sett mig komma hem före åtta, sic!

Påföljder efter hysset

Vår historielärare lektor Lindberg, Limpan kallad, skulle vara i samskolan klockan 10 för ett kollegium om studentskrivningarna. Han störtade upp klockan sex, klädde och rakade sig eftersom han tydligen försovit sig. Att han skar sig med rakkniven i brådskan gjorde inte humöret bättre.

Vårt tilltag blev ett känt polisärende, så vid ett senare kollegium diskuterades mitt sedebetyg (Jörgen hade kommit ihop sig med en lärare och gick sista gymnasieåret i Enskilda Gymnasiet). Kyrkoherde Lundberg, som var min kristendoms-lärare och en skojfrisk person förkunnade: "Bring ska inte ha något ringare-betyg, utan A." Det blev ändå nedsatt sedebetyg sista terminen (inga premier), men tack och lov inte i studentbetyget.

Polisärendet ledde i juni till rättegång i Södertörns Domsaga. Åtalet gällde: Förargelseväckande beteende och egenmäktigt förfarande (intrånget). Jag hade dagen före rättegången fått ett sommarjobb och hade således inkomst. Det blev 25 dagsböter à 4 kr. Det var det värt!

Dagens Nyheter införde en notis den 16 juni:

"Olämpligt bing, bång i Saltsjöbaden

Att gå upp en söndagsmorgon klockan fem och ringa i kyrkklockorna kostar 25 dagsböter, fastslogs på fredagen vid Södertörns häradsrätt. Det var två Saltsjöbadsynglingar som klockan fem en söndagsmorgon i april månad bestämt att träffas utanför köpingens kyrka. De tog sig upp på ett murkrön, klättrade via en åskledare upp på taket, där de lyfte upp en lucka och tog sig sedan genom kyrkvinden fram till klocktornet, där de slog på strömbrytarna till alla tre klockorna. Den tidiga klockringningen väckte stor uppståndelse i samhället, men ynglingarnas egen kommentar i rätten var endast: Vår mening var bara att skoja med prästen och klockaren."

Om citatet i sista meningen är korrekt, så tänkte vi väl att: Alla blev väckta. Men det var bara prästen och klockaren som avkrävdes fysiska insatser.

Saltsjöbaden, i mars 2022

Axel Bring
Syrenparken 1
13335 Saltsjöbaden

Foto: Axel Bring och Henning Rodhe